

Банківський кредит як ресурс інноваційного розвитку

In the article is analyzed the bank credit as the resource of innovative development. The trends of changes of indicators of innovative development and bank systems are considered for Ukraine, Germany, Russian, USA and Japan. The trends of indicators named above are compared.

Вступ. Запорукою стабільного інноваційного розвитку слугує достатній обсяг фінансово-кредитних ресурсів. Одним з популярних ресурсів інноваційного розвитку багатьох країн є банківський кредит, що доводить потребу зіставлення можливостей банківської системи та інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність питань підтверджується їх висвітленням у працях вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема Й. Шумпетера, І. Бланка, В. Гейця, Ю. Бажала, Д. Гарнера та інших.

Метою нашого дослідження є аналіз банківського кредиту як ресурсу інноваційного розвитку окремих країн. Співставленні тенденції інноваційного розвитку та можливостей банківського сектору.

Аналіз проведено **на основі статистичних даних** для економік України, Німеччини, Росії, США та Японії.

Результати досліджень. Обрані країни мають різні пріоритети інноваційного розвитку. Україна знаходиться на етапі переходу до інноваційної економіки. Німеччина позиціонується, як один з провідних експортерів інноваційної продукції, функціонує національна «Стратегія високих технологій». Росія націлена на модернізацію та технологізацію за рахунок національних інноваційних проєктів («Сколково»). У США набуває популярності інноваційний розвиток малого бізнесу. В Японії вдало поєднуються інноваційні можливості бізнес-сектору та науково-дослідних установ [2; 3]. Динаміку інноваційного розвитку досліджено на основі субіндексу «інноваційна система» індексу економіки знань (KEI) Світового банку. Кожній країні надається оцінка в діапазоні від 0 до 10 за критеріями: економічні стимули та інституційний режим, освіта та людські ресурси, інноваційна система, інформаційно-комунікаційні технології. Субіндекс «інноваційна система» характеризує результати діяльності науково-дослідницького сектору, кількість зареєстрованих патентів та наукових видань [4]. Це дозволяє прослідкувати динаміку інноваційного розвитку протягом 2001 – 2012 років в табл. 1.

Таблиця 1. Рейтинги та тренди інноваційного розвитку*

№ з/п	Країна	Субіндекс «інноваційна система»					Рейтинг/тренд інноваційного розвитку							
		2001	2004	2008	2012	Середнє	2001		2004		2008		2012	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1	Україна	6,35	5,83	5,12	5,76	5,765	1	2	-	4	-	3	+	
2	Німеччина	9,09	8,94	9,0	9,11	9,035	2	4	-	3	+	1	+	
3	Росія	6,18	6,88	5,77	6,93	6,44	3	2	+	4	-	1	+	
4	США	9,55	9,74	9,45	9,46	9,55	2	1	+	4	-	3	+	
5	Японія	9,31	9,22	9,15	9,08	9,19	1	2	-	3	-	4	-	

* складено автором самостійно за матеріалами [5].

Для кожної країни розраховано рейтинги інноваційного розвитку за роками. Найвище значення субіндексу є першим у рейтингу, найнижче – останнім. Тренди інноваційного розвитку показують як саме змінився рейтинг субіндексу до попереднього періоду (зниження або зростання).

Інноваційний розвиток України та Росії має стрибкоподібну тенденцію, що пояснюється перебуванням країн на етапі переходу до інноваційного суспільства. Незважаючи на високий рівень показників, нестабільність тенденцій інноваційного розвитку характерна також для США. Поступово активізується інноваційна система Німеччини. Сталі тенденції інноваційного розвитку притаманні Японії. Спільною потребою розглянутих інноваційних систем є залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів з метою інноваційного розвитку. Однією з найбільш вірогідних можливостей їх отримання є залучення кредиту з банківського сектору.

Вітчизняні банківські установи тільки розглядають перспективи кредитування інновацій. Банківський сектор Німеччини характеризується різноманіттям форм організації кредитування, інноваційну спрямованість мають кредити комерційних та кооперативних банків. Банківська система Росії є централізованою, можливе кредитування в рамках національних інноваційних програм. Кредитування інновацій є традиційним для спеціалізованих банків США. Для Японії характерний зв'язок банків з промисловим капіталом, спільний інтерес у інноваційному розвитку. Спроможність банківської системи до кредитування можна унаочнити, враховуючи величину активів (табл. 2). Традиційно активи спрямовані на інноваційний розвиток є максимально рентабельними, проте ризиковими.

Таблиця 2. Рейтинги та тренди зміни величини активів банківської системи*

№ з/п	Країна	Активи банківської системи, млрд. дол. США					Рейтинг/тренд активів банківської системи							
		2001	2004	2008	2012	Середнє	2001		2004		2008		2012	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1	Україна	6	17	164	124	77,75	4	3	+	2	+	1	+	
2	Німеччина	8 321	8 696	10 308	10 841	9541,5	4	3	+	2	+	1	+	
3	Росія	991 084	2 404 413	2 554 933	4 313 104	2565884	4	3	+	2	+	1	+	
4	США	6 173 820	7 564 788	11 429 419	11 862 405	9257608	4	3	+	2	+	1	+	
5	Японія	7 654 758	7 403 334	7 804 994	8 387 626	7812678	3	4	-	2	+	1	+	

* складено автором самостійно за матеріалами [1]

Спостерігаємо зростання величини активів банківських систем обраних країн світу. Для України та Росії вважаємо доцільним формування національної стратегії банківського кредиту інноваційної спрямованості, що надасть змогу перейти на новий рівень інноваційного розвитку. Зростання кредитних можливостей банківського сектору Німеччини сприятиме закріпленню авторитету країни-інноватора на світових ринках. Подальший розвиток банківського кредитування США допоможе вирівняти тенденції зміни інноваційної активності різних сфер господарювання. Для Японії доцільно зберігати зв'язок між банківським та промисловим сектором.

Обґрунтування тенденцій зміни індикаторів інноваційного розвитку та розвитку банківських кредитних установ за посередництвом аналітичного методу показує, що лідери інноваційного розвитку як правило мають також максимально сприятливі банківські кредитні системи. Важливим є підтримка належного рівня кредитного забезпечення для збереження та подальшого примноження темпів інноваційного зростання. Окремі випадки невідповідності вказаних тенденцій пояснюються впливами інших зовнішніх факторів, специфікою інноваційного розвитку країни. Для математичного співставлення зазначених вище тенденцій нами застосовано коефіцієнт кореляції знаків Фехнера (табл. 3), який дозволяє підрахувати кількість співпадінь та неспівпадінь знаків відхилення показників від їх

середнього значення. Розраховується шляхом ділення різниці знаків, що співпали та таких, що не співпали на їх суму.

Таблиця 3. Коефіцієнти кореляції Фехнера інноваційного розвитку та банківської кредитної системи окремих країн світу*

№ з/п	Країна	Знаки відхилення індикатора від середнього значення								Значення коефіцієнта кореляції знаків Фехнера
		Субіндекс «інноваційна система»				Активи банківської системи				
		2001	2004	2008	2012	2001	2004	2008	2012	
1	2	3	4	5	6	3	4	5	6	7
1	Україна	+	+	-	+	-	-	+	+	-0,5
2	Німеччина	+	+	-	+	+	+	+	+	0,5
3	Росія	-	+	-	+	-	-	-	+	0,5
4	США	-	+	+	+	-	-	+	+	0,5
5	Японія	+	+	-	-	-	-	-	+	-0,5

* складено автором самостійно

Значення коефіцієнтів кореляції Фехнера підтверджують тісний зв'язок між індикаторами інноваційного розвитку та банківськими кредитними установами. Від'ємне значення для економіки України пояснюється несформованістю вітчизняної банківської системи на початковому періоді дослідження. Для Японії від'ємне значення пов'язано з частим ототожненням банківського та промислового капіталу, що визначено специфікою економічного розвитку держави.

Висновки. Аналіз показників розвитку банківських кредитних установ та інновацій для економік України, Німеччини, Росії, США та Японії показує перспективи нарощення потенціалу інноваційного розвитку за рахунок зростання кредитних можливостей банків. Для України вважаємо доцільним розробити модель банківського кредитного забезпечення інноваційного розвитку, спираючись на динаміку зміни обох індикаторів та світовий досвід регулювання банківського кредитування. Це надасть змогу підвищити рівень інноваційного розвитку за рахунок впорядкованого застосування банківських кредитів.

Список використаних джерел:

1. Світовий банк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.LCAP.GD.ZS>
2. A strategy for American innovation. Securing our economic growth and prosperity. National Economic Council, Council of Economic Advisers, and Office of Science and Technology Policy. – February 2011, 76 p.

3. Innovationsverhalten der Unternehmen in Deutschland. Aktuelle Entwicklungen – Innovationsaufgaben und andere Investitionen. Studien zum deutschen Innovationssystem. Nr. 6-2012, 58 s.

4. Korres, G. A new approach towards the measurement of innovation and technological activities. / G. Korres, G Polychronopoulos // Journal of european economy. – 2011. – Vol. 10. – p. 213 – 243.

5. Knowledge for development (K4D)// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5.asp